

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torekah, četrtekah in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za en mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.—, za pol leta . . . 5.—, za vsa leta . . . 12.—
Naročnine se plačujejo naprej na naročbe brez priložene naročnine se sprava ne ozira.
Posredniške številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 28 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računajo po tarifi v petih; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javno zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema upravništvo ulice Molino piccolo št. 2. II. nadst. Naročnine in oglase je plačevati loco Trst. Odpis reklame plačuje se prosto poštom.

Častitim našim gg. naročnikom!

Pričeli smo razpošiljati nakaznice vsem onim gg. naročnikom, kateri niso še doposlali naročnine za tekoče četrtletje. Iz nakaznice je tudi razvidno, koliko dolguje vsak naročnik za pretečeno četrtletje. *Prosimo, da se naročnina takoj dopošlje.*

Upravništvo „Edinosti“.

Razmere na Primorskem.

(Dopis „Slovenca“).
(Zvršetek).

Kdo bi se ne užalil vsled takega postopanja? Ni-li s tem žaljen ves narod slovensko-okoličanski? Še par besedij o „Ricercazione“-jevi sodbi o primorskem časopisju. V uvodnem članku se vprašuje ta laški „katoliški“ list, zakaj se primorski listi bolj ne potegujejo za katoliško idejo. Dobra misel! Nadalje pravi, da se večina listov obeh jezikov bje le za narodno idejo: „Za italijansko idejo se bojujejo zadosti (še preveč) „L'Indipendente“, „Il Piccolo“ in družba enakomislečja; za slovansko idejo se bojujejo „Edinost“, „Naša Sloga“ i. dr. tudi zadosti (še preveč)“.

Torej vendar-le priznava, da se italijanski listi preveč bojujejo za svojo narodno idejo; toda tudi o slovanskih listih se ravno tako izraža, kar je pa pomisleka vredno. Ali bi se ne vprašali lahko z mirno vestjo: se-li ne bojujejo naši listi premalo za narodno idejo? Kdor količkaj pozna naše razmere, mora pritrditi! Urednik katoliškega lista „Ricercazione“ bi v katoliškem prepričanju lahko vedel in sklepal v svoji izobraženosti, da je dolžnost naroda, oziroma lista, zastopajočega narod, da se odločno in neustrašeno bojuje za pridobitev kratenih pravic — tega cerkev ne prepoveduje! Najodločnejši narodni nasprotnik, ako je zraven tudi pošten in plemenit, bi se moral neustrašenemu zagovarjanju narodnih pravic takega lista le čuditi, ga čislati in pripoznavati njegovi vrline, a ne zaničevati in blatiti, kakaj pravica in resnica naj se spoštujeta od vsakogar!

Sploh pa — ali se mogo primerjati in v isto vrsto staviti slovenski primorski in italijanski listi?

Mar se italijanski listi bojujejo na podlagi pravice? — Ne, na podlagi krivice, neosnovanega napadanja, laži, preziranja, sovražtva! Laški primorski listi se nimajo za kaj bojevati, — saj uživa

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši.

ROMAN.

— Francoski spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

(Iz današnje zaplenjene št.)

„To se mi je zgodilo“, je rekel, „da sem se moral uveriti, kako nehvaležni in samoljubni so Rislerji... sami neolikanci. — Vesta-li, kaj sem ravnokar čul spodaj pri vratarju, ki me je pri tem poregljivo pogledal po strani? Le pomislita: Fran Risler je odšel... ostavil je hišo, mogoče tudi že mesto, ne da bi mi bil vsaj roko podal ter se zahvalil, da smo ga pri nas tako prijazno vsprejeli. Kaj pravita na to?... od vaju se tudi ni poslovil, kaj ne?... In vendar je jedva štiri tedne tega, kar je bil naš vsakdanji gost... sicer mu pa tega nočem očitati.“

Vsklik gospe Delobelleove je izrazil njeno osuplost in srčno žalost. Desirée pa ni žugnila be-

italijanski rod na Primorskem še več pravic in debrot, nego mu jih tiče po pravici.

Dalje se tudi piše, da primorski slovanski listi bolj zagrizeno in sovražno pišejo, kakor italijanski; o tem menda ni treba razpravljati in soditi, zakaj način pisarenja italijanskih listov, pravim liberalnih, presega vse meje dostojnosti, česar se ne more nikakor reči o slovenskih. Čuditi se je zopet, da „Ricr.“, glede na fanatičen način pisarenja, stavi tudi „Prim. List“ v isto vrsto z „Sočo“, „Edinostjo“ itd., in da ima tudi on vedno pred očmi le narodno zastavo. Faktum: Slovenski listi, bodisi kateri koli, ne morejo zatajevati svojega prepričanja in si bodo šteli vedno v svojo dolžnost, boriti se do zadnjega za teptane narodne pravice.

Dalje omenja „Ricercazione“, da se jedino ona in „L'Amico“ na Primorskem zavzemata in borita za katoliško idejo. Tako torej! Tudi list „L'Amico“, ka-li! Javno menenje o njem je pa, da mu je slovanski živelj na Primorskem velik trn v peti!

Mari jeden v kat. smislu pisan članek res že vstvarja list katoliškimi? Tvorili pravega katoličana, ako izvršuje verske dolžnosti le na pol? Katoliški list mora menda vsestransko sodelovati v verskem zmislu, ker drugače ne more biti res katoliški.

Ne vem prav za prav, kake si želi „Ricr.“, naj bi bili Slovenci in naši listi. Svoječasno je v nebo povzdigoval veleč. g. dra. Mahnič in njegovo naziranje o narodnosti, in je pisal, da je mož res katoličan, a zraven tudi vnet in iskren Slovenec. Ravno tako bi moral soditi torej tudi njegovo glasilo „Pr. L.“, toda glej! Sedaj se „Prim. L.“ ne spominja kakor lista, ki se bojuje za versko idejo. Tako torej! „L'Amico“ mu je popolnoma kat. list, a „Prim. L.“, ki je svoječasno, še za dr. Mahničevega bivanja v Gorici, „Amica“ parkrat stroge zavrnil in opomnil, da popušča svoje prvotno stališče, mu ni katoliški list.

Razumemo se — oziroma se ne razumemo! Sklep: Na podlagi člankov v „Ricercazione“ je dvoje mogoče trditi: Ali nima urednik „Ricr.“ pojma o kakovosti našega narodnega boja, ali pa nima, kakor večina Italijanov, čuta pravičnosti do nas!

Iz navedenega pač lahko sklepamo s „Prim. Listom“, da nas v naši nesreči bolj žali postopanje Italijanov-katolikov, kakor pa masonskih in

sedice, niti se ni ganila — vedno ista ledena kepa. Celó medna žica, katero je baš sukala med prsti, se je enakomerno zibala kakor doslej.

„Pa naj še človek veruje v prijateljstvo“, je nadaljeval veliki Delobelle. „Kaj mi ima zopet ta očitati?“

Imel je fiksno idejo, da ga preganja sovraštvo vsega sveta. To je spadalo k stališču, ki je je zavzemal v življenju... bil je mučenik umetnosti.

Rahlo, z nekako materinsko nežnostjo — prizanesljiva ljubezen, katero vzbujajo taki veliki otroci, ima v sebi vedno nekaj materinskega — je skušala gospa Delobelleova utolažiti svojega moža, dobrikala se mu ter je večerji njegovi dodala nekaj posebno dobrega. Siromak je bil prav resno užaljen. Vsled odhoda Frana Rislerja je bilo znova izpraznjeno mesto vednega gostitelja, katero je poprej zavzemal starejši brat njegov, in stari igralec se je spominjal mnogih prijetnostij, ki jih je izgubil.

židovskih Italijanov-liberalcev in iredentistov pri zadnjih se dá razlagati njihovo postopanje, pri prvih, za nas najbolj merodajnih, pa ne! A.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 10. maja 1897.

Državni zbor. Včerajšnja sejo zbornice poslancev smatrati je za nekako posebnost v sedanjih časih: vršila se je brez škandalov. Seveda je bil tudi predmet tak, da ni nudil pravega povoda za razgrajanje. Razpravljali so o trgovinski pogodbi z Bolgarsko. Prvi je govoril Nemeč Lecher, ki je rekel, da Avstro-Ogerska ima pravico zahtevati v Bolgarski prednost in svobodo v transitnem prometu. V tem zmislu je zahteval, da se v posebnem dodatku k pogodbi določi to pravo. Glasoval bode proti. Posl. Brdlik je govoril za pogodbo. Minister za trgovino, baron Glanz je povdarjal, da glavni namen pogodbe je, da se dosežeti stalnost in varnost za avstrijski eksport. Bolgarska je sedaj že važna v trgovinsko-politiškem pogledu in bode še rasla važnost iste. Potem sta govorila še Nemeč Peez proti in Čeh Foft za, na kar je zadobila pogodba ustavno potrjenje. Na to se je vsprejela resolucija poslanca Peeza, zahtevajoča, da se postavi na trdno podlago promet živine z Bolgarsko. Posl. Vuković je izrazil željo, da bi se promet ob bregu morja zagotovil trgovinski mornarici. Na to se je seja zaključila.

K položaju. Danes nadaljuje zbornica poslancev razpravo o nujnih predlogih o odnošajih na Primorskem. Razprava se utegne završiti še danes. Tržaški listi zagotavljajo, da bodo tudi italijanski poslanci glasovali za nujnost, ker tudi oni da želé, da se pajasne stvari. Gospodje se delajo korajžne, ker računajo, da itak ne bode dvetretjinske večine, potrebne za nujnost. Korajža gospodov je torej jako v ceno.

Mnogo se je govorilo, da si grof Badeni pomore s tem, da odleži pesvetovanja zbornice. No, krogi, ki trde, da so dobro poučeni, nas uverjajo pa, da grof Badeni niti ne misli na to, da bi nemškimi liberalcem in nacijencem storil to — ljubav! Kdor zna čitati nemško-liberalne liste med vrstami, ta je namreč lahko pogodil, da si ravno opozicija želi — priti iz sedanje z a d r e g e, v katero je zašla v svoji srditosti. Gospodje so se namreč temeljito zaračunali. Strmoglaviti so hoteli

A s to sebično, površno zalostjo je bila združena istinita, neizmerna žalost... žalost smrtonosne sile in zasle... mati je ni spoznala. Le svojo hčer pogledj, nesrečnica! njeno prozorno bledost, brezsolzne oči, ki žareče strmi pred-se, kakor bi se misli kakor pogledi upirale v nekaj, kar je vidno samo njim. Poskusi odpreti bedno, žalosti polno dušo; izprašuj otroka; pripravi revico k temu, da bode govorila, pred vsem pa jokala, da bode rešena bremena, pod katerim omaguje, da njene od solz zatemnele oči ne bodo mogle več videti v praznosti tiste grozne, neznane stvari, katere se oklepajo s takim obupom.

Ah! koliko je žená, v katerih je mati zamorila soprogo — tu se je mati morala umakniti soprogi. Za svečenico malika Delobellea, ki ga je molila vsa izgubljená, je bila hči le zato na svetu, da se posveča istemu bogočastju, da kleči pred istim žrtvenikom.

(Pride še.)

grofa Badenija se škandali, a sedaj čutijo, da so le oni odnesli ran iz tega boja. In sedaj so v zadregi. Pametnejši del noče nadaljevati škandalov, ker vidijo, da jih škandali ne dovedejo do cilja, odstopiti od škandalov pa zopet ne morejo — radi volilcev, v katerih so vzbudili menenje, da potarejo vse, kar se jim postavi nasproti. V tem „dilema“ bi jim kaj dobro došlo odloženje razprav. Še bahali bi se potem lahko: vidite, kako smo jih ugnali v kozji rog, da se ne vedo več pomoči! — Da, prišlo je drugače, nego so mislili; jezikovne naredbe se ne umaknejo, potihnili so tudi glasovi o krizi, in — kar je njim najhuje — skupine na desnici so izišle intaktno iz viharjev zadnjih dni. Nas pa veseli še posebno to, da so z nemškimi srditeži blazirani tudi — Italijani. Vredni so jeden družega.

Saj slavé — po svoje! „Reichswehr“ je očitala nedavno, da se ni spomnil nikdo v Istri, da bi primerno proslavil stoletnico spojenja te pokrajine z državo avstrijsko. To očitje je bilo prenegljuje, kakor kažejo sedaj dejstva! „Istria“ se je celo na prvem mestu spomnila tega zgodovinsko važnega dogodka, seveda — po svoje! Proslavila je ta zgodovinski dogodek s tem, da — se v žalostjo v srcu in jako elegičnim tonom spominja onega dne, ko je padla tista vlada, „kateri je bil zvesto udan skozi pet sto letij velik del Istre“. „L'Istria“ obžaluje, da republika sv. Marka ni razumela tega, da življenje vlad ni drugega, nego evolucija (razvoj) idej in načel, ki se prej ali slej spreminjajo v konkretna dejstva; „L'Istria“ obžaluje, da se je republika benečanska dala „prehvatiti“ po zgodovinskih dogodkih.

Milo se dela „Istrii“, ko se spominja, kako je republika sv. Marka po sijajnih zmagah Bonaparte-a napela še zadnje moči, da se ohrani. Tedaj — tako pravi ponosno — so tudi naša istrska mesta patrijotičkim in velikodušnim zanosom odgovorile na poziv zadnjega princa beneškega, dože-a Manina. — Po tem, po tem hipnem vzplapolanju dragih zgodovinskih spominov, pa je vzdihnila „Istria“ iz globine deviških prs svojih: „Ma non si era più in tempo, e tardo venne il pentimento e il disinganno!“ Prekasno, prekasno je prišlo spoznanje in potem — kes. In „Istrii“ vstrepeče še danes duša, ker je bilo prekasno, sicer bi bila danes Istra . . . kako obzorje se odpira dušnemu očesu pravega Italijana, patrijota, ako misli na vse one zgodovinske dogodke, ki so se izvršili od takrat, v teh sto letih, dogodke, ki so slednjč doveli do — zjedinjene Italije . . . Kdo ne bi razumel „Istrie“, ki se topi v solzah ob teh spominih? Kako vse drugače bi bilo lahko za našo Istro, da ni republika sv. Marka takrat začela pred tisti usodni — prekasno! Prekasno vzlic temu, da so se istrske „cittaduzze“ „velikodušno“ in „patrijotičkim zanosom“ odzvale pozivu zadnjega benečanskega „principa“. Kako poje že Trompeter von Säkingen: Es wär zu schön gewesen, es hat nicht sollen sein! — Uboga „Istria“: kako „lepo“ bi bilo lahko sedaj v Istri, a ni bilo usojeno. Čiči bi hodili na stražo na Monte citorio in zastopniki Istre v italijanski parlament! Toda ne le „Istrii“, ampak mnogim nje somišljenikom se še danes tako sline cede po tem, kar bi lahko bilo, a vendar ni, da se še sedaj ne morejo odreči nadi, da vendar enkrat pride, kar bi bilo lahko prišlo že davno. V tej veri utrjuje italijanski agitatorji celo naše slovenske izdajice, vzbujaje jim hrepenenje po — objubljeni deželi, kjer baje ne poznajo d a v k o v. In naši — Bog nam grehe odpusti! — tepci verujejo v svoje izveličanje onkraj luže. Tudi o nekem istrskem poslancu smo čuli svojedobno, da je v pogovoru izrazil svoje uverjenje, da pride čas ko bodo naši Čiči hodili na stražo pred kvirinal v Rimu.

Takim razmišljanjem praznuje „L'Istria“ stoletnico pada beneške republike, oziroma skop ljenja Istre z našo državo!

„Vsi naši zgodovinarji — tako joče in vzdihuje „Istria“ — soglašajo v tem, kako pretresljiva je bila žalost Istranov, ko so izvedeli, da ni ostalo ničesar več od njih stare vlade. Ni čuda torej, da je Istranom svet spomin na leva sv. Marka in da se v pijeteti spominjajo nekdanjih časov“. Ti spomni pečejo „Istrio“ v dušo tembolj, ko jo sedaj pritiščejo razmere, ki so se razvile polagoma v Istri. Milo je istrskemu listu okolo srca, da so iz orga-

nizovane države morali skočiti v temo negotovosti, ko po prešli izpod narodne države v — ptujo! Da, tako stoji v „Istrii“ od besede do besede: . . . e da un Governo nazionale nostro si passava ad uno straniero!!

Tako torej proslavlja „Istria“ stoletnico. Topi se v spominih na beneško republiko, a nijedne dobrohotne besede je nima za državo, v kateri so Italijani užili nebrojno dobrot v tem stoletju, v kateri uživajo popolno svobodo in vsa narodna prava. Mimo tega pa je drzna falzifikacija dejstev, ako „Istria“ vzbuja domnevanje, da je Istra uživala Bog ve kake dobrote pod beneško vlado. Saj je notoriška istina, da je sedanja materijalna beda po Istri le posledica rečene vlade. Kdo je opustošil gozdvove po našem Krasu? Kdo je spremenil rodovitno in bujno pokrajino v kamenito puščavo? Na to nam odgovorite! Taka razmišljanja bi bila umestnejša ob 100 letnici.

Grško-turška vojna. Potrjuje se, da so si Turki prisvojili Volo. To neprestano, zmagovito prodiranje je vendar uklonilo grško vlado, da je pisмено naprosila velesile posredovanja. Kakor pa se glasi z Dunaja, želé velesile, da bi se Grška in Turčija pogajali neposredno med seboj, kajti velesile ne prevzamejo na noben način jamstva za izplačanje vojne odškodnine, katero bode Turčija gotovo zahtevala od Grške.

Pogoji miru, katere nameruje staviti Turčija Grški, so glasom iz Carigrada došle vesti ti-le: Vojna odškodnina 3 milijone turških lir, uravnava meje iz stratežičnih obzirov pri Prevesi, Mecovni, Kranyi, Damasiju, Čaričarju, Meluni in Analipsisu. Drugi bi zopet hoteli, da se vstočna meja premakne do reke Xerias. Vojaški krogi bi hoteli seveda strožih pogojev in po vrhu še uničenje vseh posebnih pogodeb, giasočih v prid grških podanikov in pa izročitev oklopnice! Krečansko vprašanje se reši Turčiji ugodno, kajti omeji se avtonomija, ki jo ima dobiti Kreta.

Členi kraljeve rodbine delujejo kolikor morejo na to, da se podvzajajo pogajanja za sklenitev miru. Celó soproga prestolonaslednikova ie pisala svojemu bratu, nemškemu cesarju, pismo, v katerem izraža trdno nadejo, da bode odslej nemška politika manj stroga, nego je bila doslej. A med tem se širi antidinastične mišljenje med ljudstvom bolj in bolj! Kajti narod hoče vojne. Povsodi se izraža želja, da naj se gre do skrajnosti. Časopisi zahtevajo, da se principi odpozovejo od vojske, češ, da oziri na njih osebe ovirajo delovanje vojske. Položaja kralja Jurija pač ni zavidati!

Najnovejše vesti prinašajo poročilo o zopetnem porazu Grkov. Dotično poročilo je službeno ter prihaja iz Carigrada in se glasi: 30 turških bataljonov s topništvo je napadlo grške čete na višavah pri Kamarinu, severno Prevese, ter so zasedli Kamarino. Grki so se umaknili. Tudi bolj zadaj nahajajočo se cerkev so izpraznili. Izgube Grkov so velike. Grški vojaki so se umaknili preko Klartepe do mostu sv. Jurija, kjer so poskusili obupen naskok. Toda Turki so jih odbili in vrgli Grke v beg.

Različne vesti.

Zaplana. Današnje jutranje izdanje našega lista je zaplenilo državno pravdnštvo radi kratke notice „Žalosten dogodek“. V notici se je omenjal žalosten dogodek, ki se je izvršil na Opčinah minole nedelje zvečer. Reči moramo, da nas je zaplana izuenadila, ker nikakor nismo pričakovali take odredbe. Ker pa nam je došla zaplana jako kasno in je bil že razmetan ves stavek, nismo mogli ponatisniti vsega lista. Ponatisnili smo le sestavek o peronospori in podlistek.

Jezikovne naredbe in italijanski poslanci. Torej tudi italijanski poslanci so glasovali zoper predlog, da se preko predlogov za obtožbo ministrov preide na dnevni red; in s tem so indirektno glasovali za obtožbo. Sedaj pa, ko je graf Baden — kakor sta poročala „Mattino“ in „Piccolo“ — očitno izrazil svojo nevoljo na takem postopanju Italijanov, sedaj se zvijajo in pojasnjujejo na vse možne načine svoje postopanje. Zvijajo se, češ: glasovali smo res tako, ali mislili smo drugače.

Za nas je merodavno jedino to dejstvo, da so se iskriki proti jezikovnim naredbam, da torej odrekajo visoko nadkriljujočim jih Čehom toisto, kar zahtevajo za-se uprav brutalnim nasiljem. Nedo-

sledni, neiskreni, zavratni so bili tudi to pet kakor so bili vsikdar! Kaj bi rekli Italijani, ako bi imeli uradnikov na tržaških sodiščih, ki ne bi razumeli italijanščine? To bi bil ropot! To bi bilo kričanja in protestovanja! To vam besne, ako menijo, da se njim kaka krivica godi! To bi se sklicevali na narodni princip! Komaj pa so ti gospodje prestopili meje primorskega ozemlja, že so vrgli svoje „sveto narodno načelo“ tja v jarek. Kar jim je sveto v Trstu, potajujejo mirnim srcem na Dunaju! Ali ne pomislijo, da se igrajo z ognjem? Ako so privilegiji nemškega jezika opravičeni na Češkem, so pa opravičeni tudi v Trstu. Ali ne slutijo Italijani, kakove posledice je možno izvajati iz njih postopanja?!

Tako neiskreno postopanje ni dostojno resnih in pravičnih mož in politikov ter se mora maščevati nad njimi prej ali slej. Koliko binavstvo! Na vse zadnje bi še razumeli njih postopanje zoper nas Slovence, ker žive z nami v dotiki in se — boje za svoje nadvladje! Ali pa je njim kaka krivica, ako se mora uradnik gori na Češkem učiti češkemu jeziku? O mi jih razumemo dobro! Bali so se zameriti svojim nemškim prijateljem, svojim jedinim prijateljem, s katerimi jih nerazdružno spaja čut krivičnosti! Pa še nekaj drugega: sličnost v čutstvanju do te države!! Saj je naravno, da oni, ki neprestano upirajo svoje oči tja čez morje, sočutstvuejo z onimi, ki uhajajo na bavorska in saksonska tla! Ali pa se morda boje, da se naredbe za Češko raztegnejo tudi na južne pokrajine? Potem pa se jako varajo, ako menijo, da so se svojim glasovanjem prepričali, kar mora priti danes ali jutri. Se svojim upiranjem si delajo le sovražnikov. Bodisi kakor hoče, to jedno je gotovo, da so Italijani igrali jako žalostno ulogo se svojim nastopom proti jezikovni naredbi. Pritisnjen jim je vnovič na čelo znak nedoslednosti, neiskrenosti in krivičnosti. Se jim bode že povračalo v obilni meri!

Tržaškim „katolikom“ v album. Istrski dopisnik „Slov. lista“ — najbrže duhovnik — je nastopno okrcal naše laške „katolike“: „Kam naj se je obrnil duhoven v Istri na podlagi pastirskega lista vseh škofov o zadajih volitvah? Voliti je bilo med zvestim katoličanom in Avstrijanom dr. Laginjo, ter med framasonom Bartolijem. Dinastično čuteča slovanska duhovščina je seveda volila Avstrijana Laginjo, a zato se je primorski vladi silno — zamerila! Vemo pa, da so se italijanski duhovni zelo ogrevali, in da so tudi volili framasona, torej zakletega sovražnika Avstrije, da ne omenjamo sv. vere.

Kako so se pa o teh volitvah vedli „patentirani katoličani“ „Amico“-ve barve? — Svojo stranko hvalijo kakor katoliško, a so ob jednem do neba povzdigovali progressovce in framasonsko-iredentistične poslance. Sicer pa, če so gospodje pri „Amicu“ tako dobri katoličani, zakaj pa v Trstu niso postavili svojega kandidata, saj so še celo socijalni demokrati v Istri imeli svojega, dasi so imeli zanj samo 10 glasov? V Trstu bi bil njihov kandidat gotovo dobil več glasov. Če pa tega niso hoteli storiti, bi bili morali kakor dobri katoličani voliti, ali vsaj zagovarjati katoličana in patrijota Nabergoja. Katoliška vera prej nego narodnost: „cattolici anzi tutto, e poi nazionali é austriaci“. Tako govore, a kako delajo? Ako bi bili tržaški katoličani res pravi katoličani, bi bili morali v tem slučaju, ako niso hoteli voliti Nabergoja, biti vsaj nevtralni. A bili so vse prej, nego to. Tudi nekateri laški duhovni so volili in delali za framasona in raz-garibaldinca Mauronerja. Taki ljudje pa niso katoličani, še manj pa Avstrijani, to so nainižji sužnji vsemogočnega progressovskega magistrata. — In taki ljudje naj bi učili istrsko slovansko duhovščino morale! Da, učili so jo, ali vsaj hoteli; ko pa to ni nič pomagalo, so jo začeli prezirati. In, žali Bog, da se to godi še celo od gotovih oseb na prečastitem tržaškem ordinarijatu! Sicer pa o tem o drugi priliki. Zapomnite si pa dobro, Vi gospodje, in na vrh še visoka vlada primorska: slovanski duhovni v Istri bodo vedno delali tako, kakor so delali do sedaj, ker jim veleva vest in pravičnost, da se potegujejo za teptani narod. Tudi ako bi vlada izsilila kak pastirski list za Primorsko posebej za duhovne, ako ne bode tak, kakoršen je bil zadnji list vseh škofov, naj ne hodi na svetlo. Silno potreben bi bil pa kak list za nekatere italijanske srditeže v du-

hovski obleki, ki naj bi jih učil dolžnosti do sv. vere in do vladarske hiše. — Sicer pa slovanskim duhovom ne more in ne sme nihče prepovedati, vmešavati se v politiko, ker jim to pravico dajeta cerkev in država.

Še „svoji k svojim!“ Pišejo nam: Vse kaže, — in tega bi bilo želeli — da se Slovenci na Primorskem pripravljamo, da slednjič vendar enkrat prestopimo od besed o gori navedenem načelu k — praktičnemu izvrševanju. Zato sem posebnim zanimanjem sledil Vašim razpravam o tem vprašanju. Povdariti mi je, da se na sploh strinjam z Vašimi nazori. Dobro in prav je, da dan za dnevom drezate naše ljudstvo, naj se slednjič vendar jame strogo ravnati po tem geslu; dobro ste jo pogodili, da ste tudi trgovcem in obrtnikom rekli odkritosrčno besedo in jim poležili na srce, da naj poštenostjo in kulanco omogočajo našemu ljudstvu izvajanje načela „svoji k svojim“, a po mojem menenju ste jo najbolje pogodili v zadnjem izdanju, ko ste podali nekoliko komentarja ali pojasnila k svojim prejšnjim izvajanjem.

Tudi to je bilo prav, da ste se jeli še posebno obračati do slovenskega prebivalstva na Goriškem. V Gorici je stvar veliko bolj jednostavnejša, nego tu v Trstu. Tama je slika manjša in jednostavnejša in je na njej veliko vidneje in povsem jasno razmerje v gospodarskih silah obeh narodnosti v deželi, oziroma razmerje med našim ljudstvom na deželi in pa laškimi trgovci v mestu. V tem pogledu so goriški Slovenci veliko na boljem, nego pa v Trstu. V Trstu deluje veliki mednarodni kapital, na Goriškem pa so Slovenci odločevalni činitelj v gospodarskem in kupčijskem prometu. Jasno mora torej biti vsakomur, da moramo začeti na Goriškem strogim izvajanjem načela „svoji k svojim“.

Rekel sem, da ste mi ugodili posebno, da ste v zadnjem izdanju napisali nekoliko komentarja o zahtevah, ki jih slovensko ljudstvo opravičeno sme staviti do slovenskih trgovcev in obrtnikov. Kar se dostaje poštenosti, solidnosti in kulance, o tem ni zgoljati besed, kajti teh svojstev moramo absolutno zahtevati od naših trgovcev. To je točka, ki stoji in kateri ne treba pojasnil. Drugače pa je glede cen. Tu je res trebalo pojasnila, da ne bi naše ljudstvo imelo krivih nazorov in da ne bi v svoji zmoti stavilo pretiranih zahtev.

Tu treba razlikovati med normalnimi in nenormalnimi odošaji. V normalnih odošajih, to je, dokler neslovenski trgovec ne pretiruje konkurenčnega boja, dokler se namreč boj ne dotika one meje, kjer se pričinja očevidna zguba za prodajalca, dotlej mora konkurirati tudi slovenski trgovec. To smemo in moramo zahtevati od njega! V toliko mora biti usposobljen za konkurenco tudi slovenski trgovec. In v kolikor ni, mora se usposobiti po združevanju in pametni organizaciji. Ako bi ne zahtevali tega, bi le razvajali naše trgovce in obrtnike, da bi lahko mišljeno grešili, zanašaje se na namišljeno dolžnost slovenskih kupovalcev, zahajati le k njim, k slovenskim trgovcem. A to bi slednjič škodovalo trgovskemu stanu samemu, ker bi mu nedostajalo one skrbi, one ambicije, ki ga v prvi vrsti more vspodbujati do usposobljenja za konkurenčni boj. V normalnih odošajih torej mora gledati slovenski trgovec, da je sposoben za konkurenco, ne le glede kakovosti blaga, ampak tudi glede cen.

Drugače je v nenormalnih odošajih, to je, ko je neslovenski trgovec jel tirati konkurenčni boj do one meje, kjer se pričinja očevidna zguba. Taki odošaji so menda nastopili na Goriškem. Laški trgovci vidijo, da to pot stoji stvari resno, in — zbalji so se. V tem strahu hote brzkone posezati po obupnem sredstvu: po skrajni konkurenciji glede cen. Žrtvovati hočejo kolikor-sibodi, da le odvrnejo pretečo jim nevarnost. V vojni ni da bi vojskovođa skopuharil z denarjem. Jediní cilj pred očmi mu mora biti — zmaga! Saj po zmagi mora plačati vojno odškodnino — premaganec! Tako računajo tudi laški trgovci: „ne plašimo se hipnih zgub, katere bodo morali, ako zmagame mi, itak plačati — Slovenci! Zmage, zmage torej, za vsako ceno!“

Na to polje ne moreta in tudi ne sme ta slediti slovenski trgovec in obrtnik. Do one meje, kjer se pričinja očevidna izguba, morata biti usposobljena za konkurenco tudi slovenski trgovec in obrtnik in slovensko ljudstvo sme zahtevati tega; nikakor pa nimajo slovenski odjemalci pravice za-

tevatí, da prestopita preko te meje, da pričneta tržiti z izgubo! Bog ne daj! To bi bilo pogubno, to bi bilo pričetek polomu in katastrofi in posledica bi bila, neizogibna posledica: povrnitev v brezpogojno odvisnost od neslovenskih trgovcev.

V takih odošajih, ko neslovenski trgovci tirajo konkurenco do noža, do uničenja, se mora slovensko ljudstvo pokazati razsodno, bistroumno, da vidi in spoznava nevarnost, ki mu jo nastavlja nasprotniki! V takih slučajih mora pokazati ljudstvo, da ume svojo patrijotiško dolžnost. Iz kratka torej: dokler neslovenski trgovec prodaja po normalnih, primernih cenah, dotlej mora konkurirati žujimi tudi slovenski trgovec; kakor hitro pa prvi jame prodajati v izgubo, bilo bi krivično zahtevati od drugega, da mora slediti prvemu na ta opolzka tla, kjer bi ga čakala le poguba. Slovensko ljudstvo naj nikar ne prezre dejstva, da si mi še le ustvarjamo svoj trgovski stan. V takem stadiju ne smemo tirati vratolomne špekulacije in konkurencije, ampak stvar se mora razvijati postopno, zdravo, solidno. Sedaj pa naj še enkrat pristavim svoj ceterum censeo: mi Slovenci ne smemo pozabiti ni za trenotek, da je z našim gospodarskim bojem tesno spojen tudi narodni moment. Rodoljubje pa zahteva vsikdar nekoliko požrtvovalnosti. — Letos je naše ljudstvo podalo lepih izgledov rodoljubja. Ta plamen naj je spremlja tudi na gospodarskem polju, da po svoji požrtvovalnosti pripomore našim trgovcem in obrtnikom, da srečno prebijejo zapričeti gospodarski boj — boj za osvobojenje iz odvisnosti od tujega kapitala! Potem se bodo stvari razvijale dalje same po sebi tudi v kupčijskem življenju. Voditeljem pa kličem: na delo, hitro delo, za organizacijo in usposobljenje za konkurenco!

Srbski kralj na Dunaju. Srbski kralj Aleksander je bival včeraj na Dunaju. Včeraj je vprejel kralja naš cesar. Poslednji je potem vrnil kralju obisk v hotelu „Imperial“. Cesar je ostal 20 minut pri kralju. Danes je odpotoval kralj v Beligrad.

Državni zbor na Dunaju je letos v kratki dobi, kar ima zasedanje, in do 1. maja, veljal avstrijske davkoplačevalce že 127.500 glđ. Za to svoto se pa za davkoplačevalce ni še prav nič storilo in skoro gotovo ostane zanje tudi v bodoče samo pri — plačevanju.

Javno dobrotvorstvo v Trstu. Ravnateljstvo javnega dobrotvorstva je razdelilo tekom aprila meseca potom nadzorništva mestne ubožnice med uboge: 2173 glđ. stalne mesečne podpore rodbinam in posamičnikom, nesposobnim za delo; 1172 glđ. izredne podpore; 6 volnenih odev; 1 slamnjak, 95 parov rabljenih čevljev, 88 parov različne obleke; 7 popolnih novih oblek in 23.500 porcij juhe zunanjim ubogim.

Za družine radi volilnih izgredov zaprtih okoličanov darovali so v Avberu:

Pegan Jakob, župan v Avberu	1 glđ. — nč.
Hrip Blaž	10 „
Počkar Anton	20 „
N. N.	50 „
Starec Svitoslav	50 „
Grmek Mihael	30 „
Orel Jakob v Ponikvah	30 „
Orel Mihael	5 „
Orel Fran	10 „
Tomazič Fran	10 „
Žrjal Alojz	10 „
Turk Leopold	50 „
Turk Jožef	20 „
Turk Dominik	50 „
N. N.	1 „ —
Maks Ukmar velep	1 „ —
Dobitek igre	50 „

V Tomaju zbrani Križani, Šepelji in Tomajci:

Jožef Macarol	1 „ —
Turk Anton	50 „
Rakič Anton	50 „
Razna drobnjav	32 „
Družina Bole, Avber	50 „

Gospod, ki nam je doposlal te darove, piše: Naše ljudstvo srčno sočustvuje z vrlimi tržaškimi okoličani ter občuduje njihove krepke značaje, ki se nočejo ukloniti irredentovskemu jarmu ter biti tako podlaga ptujčevi peti. Občuduje njihovo neykonljivo voljo v teh žalostnih razmerah, v kakoršnih se nahajajo oni sedaj; občuduje jih, ki so se

o zadnjih volitvah borili kakor Levi. Studi pa se nam neznačajnost onih kukavic, ki so podvrgele svoj zardek ptujemu nam sovražnemu življu, neznačajnost poturic, ki so se dale podkupiti od judeževih grošev.

Vsem narodnim trpiom pa kličemo: Namišljena italijanska skala ob sinji Adriji poka, germanški hrast ob severni meji Slovenije se lomi, a duh slovanski se oživlja. Nikar ne obupati! Vsem našim krepki: Na zdar!

Pojasnilo. Ozirom na dopis ol sv. Ivana v zadnji številki „Brivca“, v katerem pripoveduje dopisnik o nekem dekletu v hiši gosp. Vatovca, ki se vede žaljivo za našo narodnost, naprosil nas je ta gospod, da konstatujemo na tem mestu, da v njegovi hiši ni nika ke ga dekleta, da je torej oni dopis popolnoma neosnovan, kolikor se dostaje njegove hiše.

Prišel je v zapor — umret. Predvčerajšnjem popoldne je nadzorništvo policijskih zaporov v ulici Tigor nujno pozvalo zdravnika z zdravniške postaje, da pride nekemu jetniku v pomoč. Ko je prihitel zdravnik, bil je nesrečnež že mrtev. Pokojnik je bil 45 letni delavec Nikola Vidavčič, stanujoči v ulici del Fin hāt 8. Stavil se je bil baš istega dne v zapor, da odsedi kazen 24 ur, prisojeno mu zaradi nekega prestopka in našel je smrt v zaporu! Bil je bolan na pljučih in ga je brzkone zadušila huda naduha.

Kužne bolezni v tržaški občini. V tednu od 1. do 8. t. m. je bilo prijavljenih v področju mestne občine tržaške 12 slučajev dávice, (prejšnji teden je bilo 14 sl.), 9 sl. škrlatice, 5 sl. legárjeve mrzlice, 1 sl. kózie in 1 sl. óšpic. Umrla je 1 oseba za kózicami.

„Centralna posojilnica slovenska“, registrirana zadruga z neomejeno zavezo (Krško), je priobčila nastopno vabilo:

Z ozirom na sklepe občnega zbora se:

1. vabijo s tem z nova vse slovenske posojilnice k pristopu. Saj so storili slovenski posojilničarji z ustanovitvijo osrednje zadruge silno velik korak, „saj smo dotirali slovensko posojilništvo s tem do vrhunca“, kakor je to pripoznal predsednik najstarejše slovenske posojilnice. „Centralna posojilnica slovenska“ s financijelnega stališča še res ne imponuje slovenskemu in drugemu svetu; toda veljavo si pridobi prej ali slej tudi v tem obziru, ako bodo le slovenske posojilnice pridno pristopale. 5 glđ. pristopnine lahko pogreša tudi najmanjši zavod, delež po 100 gold. se pa itak obrestuje po 4%. Z nabranimi deleži in vložnimi hranilnimi vlogami, katere slednje obrestujemo po 4%, pa podpiramo le slabejše in mlajše posojilnice-zadružnice.

2. Ker tudi na polji slovenskega posojilništva ni nikoli preveč navodov in poduka, zato so odborniki „Centralne posojilnice slovenske“ pripravljene, pisanim in ustnim potom dajati razjasnila v zadevah posojilnic in gospodarskih zadrug. Ako bi se oglasilo več poduka željnih upravnikov teh zavodov, priredil bi se v mesecu avgustu t. l. lahko tudi tečaj za izobraževanje v posojilništvu.

3. Ako bi slovenske posojilnice in gospodarske zadruge želele, začela bi „Centralna posojilnica slovenska“ z bodočim letom izdajati mesečnik ali list, ki bi izhajal vsaj 6krat na leto in razpravljaj o slovenskem posojilništvu, o gospodarskih, konsumnih in vseh tistih zadrugah, ki so osnovane na podlagi zadrúznega zakona od 9. aprila 1873.

Vse slovenske zadruge se torej vabijo s tem, da nam naznanijo, ako želé takov list, koliko iztisov bi vzele, koliko naj bi list stal, kolikokrat naj bi izhajal itd.

Iz vsega tega naj bi blagovolile posneti naše cenjene zadruge, da smo na eni strani pripravljene, s svojimi skromnimi močmi podpirati jih v resnici, da pa z druga strani brez podpore od slovenskih posojilnic nič storiti ne moremo. Podpirajmo se torej vzajemno, in vspeh ne izostane!

Poroka na smrtni postelji. Gauživ prizor je bil dne 20. m. m. v bolnišnici v Clevelandu (država Ohio, severna Amerika). V bolnišniški dvorani se je poročil 70letni John Hobbes z 62letno na smrt bolno Ano Pazig. Ta žena se je bila pred 30 leti ločila od svojega razuzdanega moža. Hobbes je bil nje sosed. Med obema se je razvilo prijateljstvo, ki pa se je slednjič prelevilo v ljubezen.

